

Türkiye'ye Göç Etmiş Olan Irak'lı Göçmenlerin Dine Yönelik Tutumlarındaki Değişmeler: Samsun İli Örneği

Murat ŞAHİN*
Songül ÇIRNIK**

Öz:

Göç olgusu, tarihsel süreçte çeşitli nedenlerle gerçekleşmektedir. Göç eden kişiler, sadece göç etmiş olmaz; göç ederken kültürünü, dini inanç ve tutumlarını beraberinde getirir. Şüphesiz karşılaşılan yeni toplum belli bir kültürü içinde barındırır. Bu sebeptir ki göç sonrasında karşılaşılan toplumun dünyaya bakışı ve dini algılayış biçimleri göçmenler bakımından ortaya yeni bir yaşam formu ve değişimleri ortaya çıkarmaktadır. Bu araştırmanın konusu, Türkiye'ye göç etmiş olan Iraklı göçmenlerin dine yönelik tutumlarındaki değişmelerin nasıl gerçekleştiğini irdelemektir. Araştırmanın kuramsal çerçevesini kültürleşme kuramlarından Tek Boyutlu Kültürleşme Kuramı ve İki Boyutlu Kültürleşme Kuramı oluşturmaktadır. Araştırmanın en temel amacı ise, Türkiye'ye göç etmiş olan Iraklı göçmenlerin dine yönelik tutumlarındaki değişmelerin belirlenmesi ve yaşamış oldukları göç deneyiminin dini inanç ve tutumlarını ne yönde farklılaştırdığını ve değiştirdiğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırmalardan durum çalışması olarak desenlenen bu araştırmada Samsun örnekleme ile sınırlandırılmıştır ve kartopu yöntemiyle örneklem belirlenmiştir. Buna göre araştırmada 2 kadın 3 erkek olmak üzere toplam 5 katılımcı ile yarı

* Doç. Dr. , Mail: murat.sahin@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9025-1860, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Mail: snglcirnik@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7067-5159, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmamızda elde edilen verilere ilişkin olarak temalar, kategoriler ve alt kategoriler belirlenmiştir. Buna göre, Iraklı göçmenlere yönelik Göç Öncesi, Göç Deneyimi, Göç Sonrası ve Diğer Etkenler olmak üzere 4 tema belirlenmiştir. Bu temalar belirli kategorilere ayrılmıştır. Göç öncesi (Irak) ve göç sonrası (Samsun) temaları aynı kategorilerden oluşturulmuş ve değişimi anlamak için karşılaştırılmıştır. Iraklı göçmenlerin Irak'ta ve Samsun ilinde kişisel tercihler ile şekillenen dini tutum ve davranışların ortaya çıktığı saptanmıştır. Dini tutum ve değişim farklarının görülmemesinin en temel nedeni aynı dinin mensupları olmalarından kaynaklıdır. Mezhepsel farklarda ise Türkiye ile uyum sağlanamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Göç, Kültürleşme Kuramı, Iraklı Göçmenler, Dini Tutumlar

Abstract

The phenomenon of migration takes place for various reasons in the historical process. Immigrants do not just emigrate; While immigrating, they bring their culture, religious beliefs and attitudes with them. Undoubtedly, the new society encountered includes a certain culture. For this reason, the society's view of the world and religious perceptions encountered after migration reveal a new life form and changes in terms of immigrants. The subject of this research is to examine how the changes in the attitudes of Iraqi immigrants who immigrated to Turkey towards religion took place. One-dimensional Acculturation Theory and Two-Dimensional Acculturation Theory constitute the theoretical framework of the research. The main purpose of the research is to determine the changes in the attitudes of Iraqi immigrants who migrated to Turkey towards religion and to determine how their migration experience differentiates their religious beliefs and attitudes. For this purpose, this research, which was designed as a case study from qualitative research, was limited to the Samsun sample and the sample was determined by the snowball method. Accordingly, in the study, a semi-structured interview form was collected with a total of 5 participants, 2 women and 3 men. The data obtained were descriptive. Themes, categories and sub-categories were determined in relation to the data obtained in our research. 4 themes were identified. These themes are divided into specific categories. Pre-migration (Iraq) and post-migration (Samsun) themes were formed from the same categories and compared to understand the change. It has been determined that religious attitudes and behaviors shaped by personal preferences of Iraqi immigrants in Iraq and in the province of Samsun have emerged. The main reason why there are no differences in religious attitudes and changes is due to the fact that they are members of the same religion. In terms of sectarian differences, harmony with Turkey could not be achieved.

Keywords: Migration, Acculturation Theory, Iraqi Immigrants, Religious Attitudes

Giriş

Göç olgusu, insanlık tarihi kadar eskidir. Tarih boyunca insanlar, bazen çalışmak, iş aramak ve daha rahat bir hayat sürmek için gönüllü olarak doğup büyüdükleri yerlerden ayrılırken bazen de savaşlar, baskılar, sürgünler veya doğal afetler gibi zorunlu sebeplerle yaşadıkları yerlerden göç etmektedir. Göç; insanların, sosyal, ekonomik, siyasi veya doğal nedenlerden dolayı coğrafi olarak yer değiştirmesi biçiminde tanımlanabilir. Göçler sonucunda birey ve toplumlar sadece fiziksel olarak mekânlarını değiştirmekle kalmazlar, aynı zamanda bireysel ve sosyal hayatlarını kuşatan tüm ilişkileri de yeniden kurarlar (Adıgüzel, 2016: 1-3). En genel anlamıyla ise göç olgusunu “anamlı bir uzaklık ve etki yaratacak kadar bir süre içinde gerçekleşen bütün yer değiştirmeler” olarak tanımlamak yerinde olacaktır (Yılmaz, 2014). Göç sürecinde insanların zihniyet ve davranışlarıyla sosyokültürel hayatın genelinde değişme ve farklılaşmalar ortaya çıkar. Göçmenin önceki yaşam evreniyle göçtükları yeni yerdeki mevcut kültür arasında bir etkileşim gelişir (Erkan, 2016: 60). Bu çerçevede göçmenler içinde bulunulan yeni toplum düzenine bazen bir çatışmayla bazen de uyum sağlayarak dahil olabilirler. Bu süreçte yaşanan olumlu ya da olumsuz tecrübeler insanların, dine olan bağlılığını ve dine olan bakış açılarını ya da dine yüklemiş oldukları işlevsel formu değiştirebilirler. Mümtaz Turhan'a göre kültürel açıdan karşılaşmalar kültür değişiminde etkili faktörler arasında sayılır ve bu noktada dini tutum ve davranışlarda değişimler meydana getirir(Turhan, 2002: 84-88). Çünkü her toplumun dini algılayış biçimleri birbirinden farklıdır. Din gerek ortaya çıkışında gerekse de gelişiminde çevresel şartlardan bir şekilde etkilenmektedir (Erkan, 2016: 59). Bireylerin, farklı sosyokültürel ortamdan gelmeleri onların dünya görüşünü değiştirdiği gibi onların değer, norm ve davranış kalıplarında da farklılaşmalara yol açmaktadır (Güvenç, 1997). Bu yaklaşımla göçmenler ülkelerinin dışında buldukları süre içinde yalnızca bireysel ve sosyal ilişkiler ile sınırlı kalmamakta, din, inanç, gelenek gibi konularda önemli etkileşim ve değişimlerle karşı karşıya kalabilmektedirler (Güllü, 2016). Bu açıdan bu araştırmanın konusu, Türkiye'ye göç etmiş olan Iraklı göçmenlerin dine yönelik tutumlarındaki değişmelerin nasıl gerçekleştiğini irdelemektir. Araştırmanın en temel amacı ise, Türkiye'ye göç etmiş olan Iraklı göçmenlerin dine yönelik tutumlarındaki değişmelerin belirlenmesi ve yaşamış oldukları göç deneyiminin dini inanç ve tutumlarını ne yönde farklılaştırdığını ve değiştirdiğini ortaya koymaktır. Bununla birlikte Irak'ın Ortadoğu'nun kalbi olarak nitelendirilebilecek bir coğrafi konuma sahip olması, zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına ev sahipliği yapmasının yanı sıra çeşitli inançların ve etnik kökenlerin yaşadığı bir bölge olması, ülkeyi Ortadoğu'daki çatışmaların ve sorunların da merkezi haline getirmiştir (Ghraiı ve Peker, 2020). Kadim bir yer olma özelliğine sahip Ortadoğu, aynı zaman da birçok medeniyetin doğduğu ve dünyaya açıldığı bir kapı olma özelliğine sahiptir. Birçok din ve kültürle harmanlanarak bugüne kadar tarih sahnesinde birçok kez varlığından söz ettirmiştir. Elbette ki zaman zaman mezhep çatışmaları, güç için yapılan savaşlar, ne yazık ki orada yaşayan insanları zorunlu göçe yöneltmiş ve evlerinden, alışmış oldukları hayat düzeninden kopmalarına sebep olmuştur. Bununla birlikte ekonomik nedenler ve güvenlik kaygısı başta olmak üzere pek çok neden de insanların buldukları mekânları kitleler halinde terk etmelerine neden olmuştur (Ekici ve Tuncel, 2015). Tüm bu nedenlerden yola çıkarak, Türkiye'ye göç etmiş Iraklı göçmenlerin dine yönelik tutumlarındaki değişmelerin göç deneyiminin sonucunda nasıl gerçekleştiğini veya nasıl bir değişim

seyri gösterdiğini anlamak gerekir. Şüphesiz karşılaşılan veya dâhil olunan yeni toplum kendi kültürünü içinde barındırır. Bu sebeptendir ki göç sonrasında karşılaşılan toplumun dünyaya bakışı ve dini algılayış biçimleri ortaya yeni bir yaşam formu çıkarılmaktadır. Nitekim göç eden insanlar eski alışkanlıklarını ve geldikleri toplum içindeki kültürel faaliyetlerini, göç etmiş oldukları yeni toplumda uygulayamayabilirler. Bu açıdan en temelde bu araştırmanın seyrine baktığımızda dine yönelik tutum ve davranışlarda nasıl bir değişim olduğunu anlamak önem arz etmektedir.

Kültürleşme Kuramı

Tarihsel gelişimde kültür kavramının üç tür kullanımı vardır. Birincisi genel süreci anlatan zihni, manevi ve estetik kültür; ikincisi özel ya da genel anlamda kullanılan kişinin, toplulukların ya da toplumun yaşam şekillerini anlatan kültür; son olarak üçüncüsü düşünme eylemi ve sanatın ürünleri olarak kullanılan kültürdür (Oğuz, 2011). Çoğunlukla ikinci tanım üzerinden incelenen çalışmamız sosyolojinin önemli konularından biridir. Toplumun şekillenmesinde, toplumsal ilişkilerin anlam ve sembollerle yapılaşmasında, toplumsal yaşamda kişilerin tutum ve davranışlarını belirlemesinde oldukça işlevseldir. Kişinin kültürel çevresinin etkisi, kişi farklı bir kültüre sahip bir topluma gittiğinde açıkça ortaya çıkar. Kişi ister konuk ister göçmen olarak gitsin, girdiği yeni kültürde birtakım dramatik durumlarla karşılaşacaktır (Fichter, 2001: 135). Yani değişim kaçınılmaz olacaktır. Ancak ortak değerler bu değişimi engelleyebilir. Din kültürlerin etkileşiminde, çeşitli açılardan roller üstlenir. Din ile kültür ilişkileri, bazen ahenk, işbirliği, uyum ve barış; bazen de ahenksizlik, karşıtlık, düşmanlık, şiddet, çatışma ve uyumsuzluk içinde gerçekliğe yansır. Bugünün küreselleşen dünyasında her iki durumu da gözlemlemek mümkündür. (Okumuş, 2016: 272-290). Bu görüşlerden hareketle aynı dini benimseyen iki farklı toplumun kültürel farkları bu çalışmanın sonuçlarını belirleyecektir.

Her toplum ve o toplumun içinde yaşayan halk, benimsemiş olduğu kültürünü, farklı şekillerde ve farklı bir önemle ifade eder. Ancak farklı kültürlerde yetişmiş insanlar bir araya gelip, iletişim kurduklarında birbirlerinin davranışlarını, yaşam pratiklerini, inanç ve değerlerini etkileme eğilimi gösterirler. Bu anlamda kültürleşme süreci göç eden insanların yaşam biçimini değiştirdiği gibi, göç edilen yerde yaşayan yerel halkın yaşam biçimini de etkileyecektir. Çünkü kültürleşme; aynı kültüre sahip olmayan grupların sürekli ve doğrudan bir ilişki içerisinde olmaları durumunda her iki grubun ya da daha fazla sayıda grubun orijinal kültürel özelliklerinde değişikliklerin ortaya çıkması durumudur. (Zafer, 2016). Bu değişim yeni sentezler ve yeni dinamik bileşmeler yaratır. (Güvenç, 1997). Değişimin kaçınılmaz olduğu durumlarda kültürleşme yeni ortam, yeni barınma biçimi, yeni toplumsal yapı ve karşılaşılan yeni çevre içerisinde ortaya çıkma imkanı bulacaktır. (Tanrıverdi ve Ulu, 2020).

Kültürleşme süreci kuramsal olarak iki temel yaklaşım çerçevesinde incelenmiştir. Bunlardan biri "Tek Boyutlu Kültürleşme Kuramı" (Gordon, 1964), diğeri ise "İki Boyutlu Kültürleşme Kuramı"dır (Hasta ve Saygın, 1980). Tek boyutlu kültürleşme kuramının aldığı eleştiriler, iki boyutlu kuramın gelişmesine yol açmıştır (Zafer, 2016). Tek boyutlu kültürleşme kuramının geliştiricisi olan Gordon'a göre, kişi ya kendi kültürüne ve kendi değerlerine bağlılığını sürdürmeli ya da kendi kültürel özelliklerini

terk edip, ana akım kültürün özelliklerini benimsemelidir. Tek boyutlu kültürleşme kuramı tek ulus, tek dil, tek kültür ve tek din görüşünü savunmaktadır. Ancak Berry, Gordon'dan farklı olarak İki Boyutlu Kültürleşme Kuramını ortaya atmıştır. Berry'ye göre, iki boyutlu kültürleşme daha kapsamlıdır. Azınlık ya da göçmen gruplar ana akım toplumla sosyal anlamda gerekli olan ilişkileri sürdürürken diğer taraftan öz kültürlerini ya da öz kültürel kimliklerini devam ettirebilmektedirler. (Hasta ve Saygın, 2018). Bu açıdan iki boyutlu kültürleşme kuramı, çalışmamızın özünü oluşturan dini değişimleri anlama noktasında, objektif bir perspektif sunması açısından kullanışlı görülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmanın temel amacı; Türkiye'ye göç etmiş olan Iraklı göçmenlerin dine yönelik tutumlarındaki değişmelerin belirlenmesi ve yaşamış oldukları göç deneyiminin dini inanç ve tutumlarını ne yönde farklılaştırdığını ve değiştirdiğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın yöntemi ile ilgili olarak bu kısımda araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmanın deseni, nitel araştırma türlerinden olan durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Öznel olarak ele alınan nitel araştırmalar, insan ve grup davranışlarının nedenini ve nasılini anlamaya yöneliktir. Araştırmacı, bireylerin algıları, duyguları, tecrübeleri ve düşüncelerinden yola çıkarak olgu ve olaylar anlamaya ve açıklamaya çalışmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2015: 109). Durum çalışmasındaki amaç, araştırmaya konu olan olayın derinlemesine ve bütüncül bir şekilde anlamaktır (Punch, 2005: 144). Durum çalışması, aynı zamanda bir olaya ilişkin açıklamaları göstermek ve bir olayı değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu çalışma Türkiye'ye göç etmiş olan Iraklı göçmenlerin dine yönelik tutum ve davranışlarındaki değişmelerin ne yönde gerçekleştiğini derinlemesine anlamak üzerinedir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, Türkiye'ye göç etmiş olan 5 Iraklı göçmen ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmanın örnekleme için Samsun ili seçilmiş olup, bu kişilere kartopu yöntemiyle ulaşılmıştır. Kartopu örneklemede her bir kişinin bir diğeriyle doğrudan ya da dolaylı bir bağlantısı bulunmaktadır (Şehitoğlu ve Şahin, 2022).

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırma soruları en kullanışlı biçimde katılımcıya yöneltilerek; sahip oldukları deneyimler, fikirler hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmayı sağlar ve bu bilgilere ilişkin doğrudan alıntılar yapabile

imkânı verir (Creswell, 2018). Yapılan bu form üç bölümden oluşmaktadır. Araştırmada öncelikle literatür taraması yapılmış ve kapsayıcı sorular oluşturulmuştur. Veri toplama aracı için uzman görüşü alınmış ve pilot uygulaması yapıldıktan sonra form nihai hale getirilmiştir. Görüşme formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde göç öncesine ait sorular ve son olarak üçüncü bölümde göç sonrasını kapsayan sorular bulunmaktadır. Araştırma kapsamında katılımcıların verdikleri cevaplar değiştirilmeden söylendiği gibi doğrudan alınmıştır. Cevapları veren kişilerin isimleri ve kişisel bilgileri ise güvence altına alınmış ve hiçbir yerde kullanılmamıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde betimsel kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler, elde edilen bulguları düzenlemek ve yorumlanmış bir biçime sokmak için betimsel analiz yöntemiyle analiz edilerek (Yıldırım & Şimşek, 2006: 227) bulgulara ulaşılmış, değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmada katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda temalar, kategoriler ve alt kategoriler oluşturulmuştur.

Bulgular ve Değerlendirmeler

Bu bölümde araştırmamızda elde edilen verilere ilişkin olarak temalar, kategoriler ve alt kategoriler belirlenmiştir. Buna göre, Iraklı göçmenlere yönelik “Göç Öncesi”, “Göç Deneyimi”, “Göç Sonrası” ve “Diğer Etkenler” olmak üzere 4 tema belirlenmiştir. Bu temalar belirli kategorilere ayrılmıştır. Göç öncesi (Irak) ve göç sonrası (Samsun) temaları aynı kategorilerden oluşturulmuş ve değişimi anlamak için karşılaştırılmıştır. “Göç Öncesi” teması “Göç Öncesi Kurumlar” ve “Göç Öncesi İbadet Boyutu” kategorilerine ayrılmıştır. Göç öncesi kurumlar kategorisi, “Dini Pratikler” ve “Camiye Gitme” alt kategorilerinden oluşmaktadır. Göç öncesi ibadet boyutu kategorisi “Oruç Tutma” ve “Namaz Kılma” alt kategorilerini içermektedir. “Göç Süreci” teması “Türkiye’ye Geliş Sebebi” ve “Samsun’u Seçme Sebebi” alt kategorilerinden oluşmaktadır. “Göç Sonrası” teması “Göç Sonrası Kurumlar” ve “Göç Sonrası İbadet Boyutu” kategorilerine ayrılmıştır. Göç sonrası kurumlar kategorisi, “Dini Pratikler” ve “Camiye Gitme” alt kategorilerinden oluşmaktadır. Göç sonrası ibadet boyutu kategorisi “Oruç Tutma” ve “Namaz Kılma” alt kategorilerini içermektedir. “Diğer Etkenler” teması “Çalışma Koşullarının Dine Etkisi” ve “Eğitim Sürecinin Dine Etkisi” kategorilerinden oluşmaktadır. Buna göre tüm tema, kategori ve alt kategoriler birbiri ile ilişkili olarak belirlenmiştir.

Katılımcı Bilgileri

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun birinci bölümü kişisel bilgileri kapsamaktadır. Buna göre, araştırma 2 kadın 3 erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların tamamı bekar olup ve 24-36 yaş aralığındadır. Katılımcılar Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde öğrenci olup 3 lisans, 2 yüksek lisans öğrencisinden oluşmakta ve Samsun ilinde ikamet etmektedirler.

Göç Öncesi

Göç öncesi teması Iraklı göçmenlerin Türkiye'ye göç etmeden önce yaşadıkları coğrafyaya ilişkin kategorileri ve alt kategorileri içermektedir. Iraklı göçmenlerin, Türkiye'ye göç ettikten sonra değişen dine yönelik tutumlarını anlayabilmek için ilk olarak göç etmeden önce yaşamış oldukları Irak coğrafyasını incelemek ve anlamak gerekir. Göç öncesi tema başlığı altında "Göç Öncesi Kurumlar" ve "Göç Öncesi İbadet Boyutu" kategori olarak belirlenmiştir.

Göç Öncesi Kurumlar

Çalışma Iraklı göçmenlerin inançlarındaki değişimleri irdelemektedir. Buna göre göç öncesi kurumlara ilişkin katılımcıların görüş ve düşünceleri Iraklı göçmenlerin inançlarına ilişkin durumu ortaya koymaktadır. Sosyal yapıları meydana getiren birçok unsur bulunmaktadır. (Şehitoğlu ve Şahin, 2022) Göç öncesi kurumlar kategorisi, "Dini Pratikler" ve "Camiye Gitme" alt kategorilerinden oluşmaktadır.

Dini Pratikler

Iraklı göçmenlerin görüşleri doğrultusunda, Irak yönetiminin dini pratiklere olan yaklaşımı zaman zaman kısıtlayıcı olduğu, katılımcıların verdiği cevaplardan anlaşılmıştır. Bununla birlikte dini yaşantıyı elbette önemsediklerini belirtmekle birlikte, Müslümanların duygularını sömüren ve siyasi çıkarları doğrultusunda bir yönetim sergilediklerini söylemektedirler.

K1: "Kötü olarak değerlendiririm... Adaletsiz bir yönetim." K3: "Hayır Irak'ta dini kısıtlayıcı değil, siyasi ticaret için Müslüman duygularını sömüren bir hükümet."

Irak yönetimi kendi varlıklarının devamlılığı için dini kullanmış ve bunu siyasetle kuvvetlendirmiştir. Adil olmayan, kısıtlayıcı ve baskıcı her yönetim gücü oranında keyfi davranışlarda bulunur. Şii ve Sünni gruplar toplum yapısında kaos zemini oluştururken bu görüş ayrılığını kutuplaştıran kötü bir yönetimden söz etmek mümkündür.

Camiye Gitme

Iraklı göçmenlerin göç öncesinde camiye gitme konusunda isteğe bağlı hareket ettikleri belirlenmiştir. Ancak Irak yönetimi ile ilişkili olarak, Şii güçler tarafından zaman zaman camiler kapatılmış ve ciddi saldırılar gerçekleştiği de olmuştur.

K3: "İsteğe bağlı olarak uygulayabiliriz, ama bir kaç sene önce şii milisler tarafından camiler kapatılmıştır ve acımasız saldırılar yapılmıştır." K4: "Evet camiye gidiyordum. İsteğe bağlıydı ama cuma günleri öğle yemeği için tüm amcalarım kuzenlerim bir evde toplanıp birlikte yedik o yüzden hepimiz cuma namazına giderdik diğer günler isteğe bağlıydı."

Irak yönetimine bağlı olarak keyfi uygulamaların yapıldığı görülmektedir. Özellikle mezhepsel farkların bu saldırılara zemin hazırladığı düşünülmektedir. Bunun

yanı sıra cuma günleri yapılan toplanma faaliyeti ibadet görevini yerine getirmek için de sosyal ilişkileri düzenlemesi açısından kültürel bir işlevi de gerçekleştirmiştir.

Göç Öncesi İbadet Boyutu

Göç öncesi ibadet boyutu kategorisi “Oruç Tutma” ve “Namaz Kılma” alt kategorilerini içermektedir. Iraklı göçmenler ibadetlerini uygulama noktasında isteğe bağlı bir tavır sergilemişlerdir. Ancak katılımcılar ibadetlerini yerine getirmediikleri zaman aile büyükleri tarafından güzel bir dille uyarıldıklarını da söylemişlerdir. Yani ibadet uygulama noktasında zaman zaman aile bireyleri manevi otoritesini kullanmıştır.

Oruç Tutma

Iraklı göçmenlerle yaptığımız görüşmeler ışığında, halk tarafından oruç tutmayanlara karşı net bir tepkinin veya dışlayıcı bir söylem ya da eylemin bulunmadığını anlamış bulunmaktayız. Fakat mahalle baskısından olacak ki bazı çevrelerde oruç ibadetinin yerine getirilmesi çevre tarafından istenilmiş ya da dile getirilmiş olabilir. İçinde bulunulan aileye ve çevreye uyum sağlanmak istenmiştir.

K1: “ Oruç tutmayan kişi dışarıda yiyebilir, içebilir.” K2: “ Oruç tutmayanları görürken. Biz tepki göstermeyiz... Allah’tan korkmuyorlarsa bizden mi korkuyorlar... K3: “Evet, ben hep oruç tutan bir insanım ama tutmazsam ailem bir şey demezdi fakat babam tatlı bir dille konuşurdu benle, ama dışarıda ki insanlar, mahallede arkadaşlardan tepki alabilme ihtimali vardı.”

Oruç ibadeti her ne kadar bireysel olsa da toplumsal bütünlüğe, bir arada bulunma eylemine ve toplumsal uyuma dikkat çeker. Ayrıca sosyal çevreden tepki alma ihtimali, toplumun ve çevrenin bu ibadette ufakta olsa baskı unsuru oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Namaz Kılma

Iraklı göçmenlerle yaptığımız görüşmeler ışığında namaz ibadeti yaygın ve özellikle belli zamanlarda toplu olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte namaz ibadeti isteğe bağlı olmaktadır. Ancak bu isteği aile bireyleri ve çevre yönlendirebilmekte ve zaman zaman müdahale edebilmektedir.

K5: “Genelde aileler çocuklarına ibadetleri öğretir namaz nasıl kılınır, abdest nasıl alınır... benim kendi şahsımdan... isteğe bağlıydım ama şöyle bir istekti tüm kuzenlerim namaz kılardı amcalarım bende kılmıyorum desem çok ayıp olur diye kılardım.” K4:...cuma günleri öğle yemeği için tüm amcalarım kuzenlerim bir evde toplanıp birlikte yedik o yüzden hepimiz cuma namazına giderdik diğer günler isteğe bağlıydı.”

Namaz ibadeti bireysel olmakla birlikte sosyal çevrenin ve aile bireylerinin ibadeti yerine getirme noktasında manevi bir yaptırım uyguladığı anlaşılmıştır. Bu yaptırım katılımcının dâhil olduğu aile grubundan kopmamak için yapılan bireysel bir tercihtir.

Göç Deneyimi

Araştırma bulgularına göre Türkiye'ye göç etmiş olan Iraklı göçmenlerin Göç Deneyimi teması “Türkiye'ye Geliş Sebebi” ve “Samsun'u Seçme Sebebi” olmak üzere iki alt kategoride incelenmiştir. Fakat göç sırasında yaşanan zorlu süreçler bu çalışmanın dışında tutulmuş ve araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Türkiye'ye Geliş Nedenleri

Dünya' da insanları göç etmeye sevk eden birçok sebep bulunmaktadır. Iraklı göçmenlerin, Türkiye'ye göç etme sebepleri incelendiğinde eğitim başta olmak üzere, Türkiye'nin Müslüman bir ülke olması tercih sebebi görülmektedir. Bununla birlikte Iraklı göçmenlerin yeni bir hayat kurma başlangıcı için Türkiye'ye geldiği anlaşılmaktadır. Bunun en temelde, Türkiye'nin güven ve huzur ortamı içerisinde görülmesinden kaynaklı olduğu anlaşılmaktadır. Iraklı göçmenlerin Türkiye'ye geliş sebeplerine ilişkin bazı görüş ve düşünceleri şöyledir:

K1: “Yüksek lisans eğitimi için. Müslüman bir ülke ve güzel bir yer olduğu için geldim.” K3: “Okuyup yeni hayat kurmak.” K4: “...güvenle, huzurla yaşamak için.”

Göç sürecini yöneten bir çok unsur vardır. Göçe karar vermiş bireyler en uygun ve şartları en iyi olan yeri tercih ederler. Katılımcıların Türkiye'yi seçmesinde en başta din belirleyici olmuştur. Bunun ile birlikte Türkiye'nin güvenli bir yaşam sunması göçmenlerin yeni hayat yolunda dikkat ettiği unsurlardandır.

Samsun'u Tercih Nedenleri

Iraklı göçmenlerin Samsun'u seçme sebeplerinin başında akrabalarının Samsun'da yaşaması ve de üniversite eğitimi gelmektedir. Bunun yanı sıra arkadaşlarının önerisi üzerine de tercih sebebi olmuştur.

K4: “Dayım bizden önce gelmişti ve onun vasıtasıyla gelmiştik.” K1: “Bolu'da yaşıyordum. Sonra Samsun'a geldim. Çünkü 19 Mayıs Üniversitesine kabul edildim.” K5: “okumak için” K3: “burada yaşayan arkadaşım vardı o bana önerdi.”

Göç Sonrası

Göç sonrası, Türkiye'ye göç etmiş olan Iraklı göçmenlerin dine yönelik tutumlarındaki değişimleri saptayabilmek için Samsun ilinde yaşadıkları tecrübeleri ele alarak temalaştırılmıştır. Göç sonrası tema başlığı altında “göç sonrası kurumlar” ve “göç sonrası ibadet boyutu” kategori olarak belirlenmiştir.

Göç Sonrası Kurumlar

Göç sonrası kurumlar teması “dini pratikler” ve “camiye gitme” kategorilerinden meydana gelmektedir.

Dini Pratikler

Samsun'daki dini yaşantı Irak'taki dini yaşantı ile benzer olup olmadığı sorgulandığında, aynı dini inançlardan kaynaklı olarak katılımcılar çoğunlukla evet yanıtı vermiş ve benzerlikler olduğunu ifade etmişlerdir. Fakat Samsun'da daha rahat olabildiklerini ayrıca daha özgür davranabildiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcı Irak'taki dini yaşantıyı farklı bir bakış açısı ile değerlendirmiş ve uygulama noktasında Irak'ta ki dini yaşantının daha güzel olduğunu belirtmiştir.

K1: "Evet, benzer ve daha güzel daha rahat." K5: "Biraz benzer" K4: "Hayır farklı, Irak'ta daha iyi, dini bir yükümlülük var."

Toplumların yönetim biçimleri sosyal hayat ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilidir. Bu açıdan Samsun halkının dini pratikleri uygulamada daha özgür ve isteğe bağlı hareket ettiği görülmektedir. Irak'ta ise mezhebi pratiklerin yoğun hissedildiği dönemlerde zorunlu bir yükümlülüğün olduğu anlaşılmıştır. Nitekim bu davranış biçimi özgürlüğün zıttıdır.

Camiye Gitme

Türkiye'ye göç etmiş olan Iraklı göçmenlerin görüş ve düşüncelerine göre, Irak ile karşılaştığımızda camiye gitme sıklığında düşüş olmadığını ve Samsun ilinde yeterince caminin bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlam da Samsun ilinin dini yaşantıya yaklaşımında herhangi bir kısıtlayıcı eylem bulunmadığını görülmektedir. Ancak zaman zaman camiye gitme sıklığında düşüş olabildiğini ve bunun mezhepsel farklardan kaynaklı olduğu anlaşılmaktadır.

K1: "Var, çok şükür." K3: "Evet, etkiledi. Çünkü mezhep farkı var."

Katılımcıların verdikleri cevaplara göre, yerel halkla farklı mezhebe sahip olmanın toplu ibadet edilen camilerde toplumsal uyum açısından problem teşkil ettiği anlaşılmıştır. Camiler, toplu ibadetler için belirlenen kurumlardır. Fakat ibadet şekilleri aynı değil ise, toplumsal bütünleşme noktasında ayrılıklar oluşabilir.

Göç Sonrası İbadet Boyutu

İbadet boyutu kategorisi "Oruç Tutma" "Namaz Kılma" alt kategorilerinden oluşmaktadır.

Oruç Tutma

Samsun'da ki halkın oruç tutanlara karşı yaklaşımı irdelenmiştir. Buna göre katılımcılar Samsun'da herhangi bir sorun ile karşılaşmadıklarını ve her şeyin normal olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra Samsun'da insanların oruç tutanlara karşı iyi dileklerde bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu iyi söylemlerin bazıları şöyledir:

K1: "Güzel yaklaşım, bir sıkıntı yoktur. K5: "Açıkçası, daha az sosyalleştiğim için bilmiyorum ama buradaki kamusal yaşamla ilgili gözlemlerime göre yaklaşımları iyi."

K3: “Saygılı bir yaklaşım...arkadaşlarıma oruçluyum deyince Allah kabul etsin ya da Allah kolaylık versin gibi ifade kullanırlar.” Samsun’ da oruç tutmayanlara karşı ise herhangi bir tepki olup olmadığı incelendiğinde katılımcılar oruç tutmadıkları zaman herhangi bir tepkiye maruz kalmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra insanların özgür olabildiğini ve saygı gösterdiklerini verilen cevaplardan anlamaktayız. K5: “Bir tepki olduğunu görmedim... ama bence oruç tutmayanlar oruca saygı duyuyorlar.” K2: “Ben kendi şahsıma oruç tutmayanlara karşı hiç bir tepki görmedim, genelde herkes herkese saygı duyar bu konuda.” K3: “Samsun’ da oruç tutmayanlar rahatlıkla yiyebiliyor ve de içebiliyorlar...herhangi bir tepki olmuyor.” K1: “tabi ki fark yok.”

Samsun’ da kişilerin oruç ibadetini gerçekleştirmede oldukça özgür oldukları, saygılı ve hoşgörü davranışlarını benimsedikleri anlaşılmaktadır. Sosyal alanlarda görülen bu tarz yaklaşımlar toplumsal bütünlüğün korunması için önemli adımlardır.

Namaz Kılma

Samsun’ da namaz kılma ibadetinin kişilerin kendi tercihleri ile şekillendiğini görüyoruz. Özellikle mezhepsel farklılığın getirdiği uyum sorunu namaz ibadetini oldukça bireysel bir yöne çekmiş ve toplu mekânlara uyum sağlanamadığı görülmüştür. Buna göre:

K5: “yani mesela ben kılıp kılmasam bu bana ait kimse karışmaz, belki biri tavsiye eder namaz terk etmeyi haram kılınmış falan filan diye” K3: “Evet, etkiledi. Çünkü mezhep farkı var.”

Namaz ibadeti uygulamalarında bireyselliğin yoğun olduğunu değerlendirebiliriz. Özellikle seküler yaşam tarzını benimsemiş toplumlarda benimsenen bir durumdur.

Diğer Etkenler

Sosyal yaşamın önemli bir parçası olan çalışma hayatı ve eğitim süreci “Çalışma Koşullarının Dine Etkisi” ve “Eğitim Sürecinin Dine Etkisi” kategorileri ile araştırmamıza dahil edilmiştir.

Çalışma Koşullarının Dine Etkisi

Katılımcılar çalışma hayatı içerisinde dini pratikleri ve ibadetleri yerine getirmek için zaman bulamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum bir katılımcımızın verdiği cevap doğrultusunda Kurumlar tamamız içerisinde din kategorisine ait alt kategori olan camiye gitmeyi de doğrudan etkilediği görülmektedir.

K2: “Evet düşünüş var, bence bu düşünüş kendimden kaynaklı sürekli iş yerindeyim camiye gidemezdim. Uzun mesai çalışırdım hep...”

Göçmenlerin ekonomik nedenlerden dolayı çalışması gerektiği durumlarda, dahil oldukları yeni toplumun alışlagelmiş çalışma temposuna ve düzenine ayak uydurması beklenir. Bu süreç içinde göçmenlerin uzun mesai çalışması dini pratikler açısından kişisel bir tercihe dönüşmüş olabilir ancak uzun saatler çalışma temposu dini pratikler açısından olumsuz olarak değerlendirilir.

Eğitim Sürecinin Dine Etkisi

Katılımcılar çoğunlukla özgür bir ortamda kendi hür iradelerini kullanabildikleri alanlar oluşturdukları anlaşılmaktadır. Nitekim üniversite ortamı da bu özgürlüğün bir sonucudur. Iraklı göçmenler eğitim gördükleri zamanlarda istedikleri gibi dini faaliyetlerini yerine getirebildiklerini ve uygun koşulları sağladıkları görülmektedir.

K2: "... okuldayken kampüsteysen eğer cuma namazına giderdim." K1: "Evet, koşullara ve akademik meşgaleye bağlı olarak, gitmekte özgürüm".

Türkiye’de üniversite eğitim faaliyetlerinin özgür ortamlarda yapılması açısından katılımcıların dini pratiklerini ve ibadetlerini yapmakta kendi kişisel tercihleri ile hareket ettikleri anlaşılmıştır. Modern ve seküler toplumların kişilerin dini pratiklerini kolektif eylemlerden bireyselliğe taşımasının etkisi bu alanlara yansımıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneri

Kültürü besleyen en önemli faktörlerden biri dindir. İnsanların inançları yaşamlarına yön verir ve toplumları şekillendirir. Bazen bu şekillenme aile içinde gerçekleşir ve topluma yayılır. Ve yaşam seyri boyunca o toplum içinde nesilden nesile aktarılır. Fakat göç gibi bir olguyla karşı karşıya kalındığında göç eden insanlar, göç ettikleri yeni yerde, alışkanlıklarını ya da inandığı değerlerini gerçekleştiremeyecek bir noktada kendilerini bulabilirler. Buna bağlı olarak bu çalışmada, Türkiye'ye göç etmiş olan Iraklı göçmenlerin dine yönelik tutum ve davranışlarında oluşan değişmelerin incelenmesi sonucunda iki boyutlu kültürleşme kuramı yoğun olarak kendini göstermiştir. Çünkü Berry'ye göre, iki boyutlu kültürleşmede iki grupta öz kültürel kimliklerini korur (Hasta ve Saygın, 2018).

Göç, elbette ki birçok değişimi beraberinde getirir. Ancak göç eden insanlar göç ettikleri toplumla ortak bir değere sahip ise bir nokta da birleşmek mümkün olabilmektedir. Çalışmamızda ise, Irak ve Türkiye toplumunun ortak noktası dindir. Buna bağlı olarak, aynı dine mensup insanların göç öncesi, süreci ve sonrasına dair elde edilen bulgulara göre dini tutum ve davranışlarını olumsuz etkileyecek genel bir değişimin olmadığı ancak mezhebi farkların görüldüğü, bu açıdan toplu ibadetlerde uyum problemi olduğu anlaşılmıştır. Göçmenlerin, dini pratiklerini yerine getirme noktasında, Irak'a göre Samsun'da daha özgür oldukları saptanmıştır. Çünkü bazı dönemlerde Irak yönetiminin dini kısıtlayıcı ya da baskı unsuru olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Irak'a göre Samsun ilinde camiye gitme sıklığında düşüş olmuştur. Bunun temel nedeninin Şii mezhebindeki farklar olduğu görülmektedir. Burada Fichter'in söylediği gibi farklı inanışların ya da pratiklerin yeni toplum içerisinde ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğunu görüyoruz (Fichter, 2001). Bazen de göçmenlerin, camiye gitme sıklığında iş saatleri sebebiyle düşme olurken, bazen de kendi iradeleriyle camiye gitmedikleri anlaşılmıştır. Oruç ve namaz ibadetinde ise benzer uygulamaların olduğu, herhangi bir değişimle karşılaşmadığı saptanmıştır. Katılımcılar, hem Irak hem de Samsun halkının toplumda özellikle oruç ibadetine saygılı oldukları hususunda ortak bir tutum benimsemişlerdir. Diğer taraftan kendilerinin de topluma uyum sağladıkları görülmüştür. Bunun yanında hem Irak'ta hem de Samsun'da ibadetleri uygulama noktasında, göçmenler ağırlıklı olarak kendi kararlarıyla hareket etmektedirler. Ayrıca katılımcıların Samsun'a gelme nedenleri genel de eğitim olmakla beraber ak-raba ya da arkadaş önerisi ile Türkiye ve Samsun ili tercih sebebi olmuştur. Çalışma koşullarının dini tutum ve davranışlara etkisi, çalışma şartlarından kaynaklı olarak kısıtlayıcı olabilmektedir. Eğitim süreci ise katılımcılara boş zaman oluşturabilmekte ve dini pratikler ve ibadet açısından özgürlük alanı sağlamakta olduğu anlaşılmıştır.

Göç ile ilgili olarak yapılan çalışmalara göre, Türkiye'den Avrupa'ya Erasmus programı ile giden öğrencilerin kimlik ve dindarlık ilişkisinin incelendiği sosyolojik bir çalışmada; gençlik döneminde üniversite öğrencisi olarak yaşanan yurt dışı tecrübesinin sosyalleşme anlamında onların dünya görüşü, farklı din, kültür ve toplumlara ilişkin algı ve tutumlarında belirli ölçüde değişikliklere yol açtığı ifade edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bu süreçte günah, sevap, helal, haram, iyi, kötü gibi dini konularda algı değişimi yaşadıklarının işaretlerini yakalamak mümkündür (Güllü, 2016: 1117-1118). Bu açıdan göç olgusuna bağlı olarak farklı inanç gruplarının karşılaşması değişimi beraberinde getirmektedir. Türkiye'de yaşayan Iraklı göçmenlerin deizm ve

ateizme yönelik tutumlarının belirlendiği ve göçün inanç eğilimine etkisinin araştırıldığı bir diğer çalışmada; göçün dindarlık üzerinde olumsuz etkisinin olduğunu ortaya koymuştur (Ghraiı ve Peker, 2020: 524).

Sonuç olarak, katılımcıların gerek Irak'ta gerekse Samsun ilinde tüm tema, kategori ve alt kategorilerde kişisel tercihler ile şekillenen tutum ve davranışların ortaya çıktığı saptanmıştır. Dini tutum ve değişim farklarının görülmemesinin en temel nedeni aynı dinin mensupları olmalarından kaynaklıdır. Mezhepsel farklarda ise Türkiye ile uyum sağlanamamıştır. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalar, göç eden kişilerin uzun yıllar göç ettikleri yerde kalıp yerleşenler arasından yapılması ve bu sayede değişimin olup olmadığının daha açık bir şekilde görülmesi hedeflenebilir. Ayrıca çalışmamız bazı sınırlılıklar ile yapılmış olup sadece üniversiteli ve eğitimli bireyler üzerinden veri elde edilmiştir. Bu tarz çalışmaları yürütecek olan araştırmacıların farklı yaş gruplarından ve farklı eğitim seviyelerinden kişileri örneklem olarak seçmesi tavsiye edilebilir. Ayrıca çalışmamızda belirlemiş olduğumuz temaları, kategorileri ve alt kategorileri çeşitlendirip daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Akdemir, A. B. (2020). “*Öğrencilerde inanç problemine neden olan faktörlerin belirlenmesi*”. AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi. 8/1. 318-342.
- Baltacı, A. (2019). “*Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?*”. Ahi Evren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 5/2. 368-388.
- Creswell, J. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma Ve Araştırma Deseni*. Mesut Bütün Ve Selçuk Beşir Demir (çev), Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Ekici S. ve Tuncel G. (2015). “*Göç ve insan*”. Birey Ve Toplum. 5/9.
- Erkan, E (2006). *Suriyeli göçmenler ve dini hayat: uyum, karşılaşma, benzeşme, Gaziantep örneği*. Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi. 16(2). 51-92.
- Fichter, J. (2001). *Sosyoloji nedir?*. Nilgün Çelebi (çev.). Atilla Kitabevi: Ankara.
- Ghraiı M. ve Peker H. (2020). “*Türkiye’de yaşayan Iraklı göçmenlerin deizm ve ateizme yönelik tutumları*”. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi. (özel sayı). (513-525).
- Gordon M. (1964). “*Assimilation in American Life*”. New York, Oxford
- Güllü, İ. (2016). “*Yeni bir göç olarak öğrenci göçü, kimlik ve dindarlık ilişkisi üzerine sosyolojik bir analiz*”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. (9/42). (1106-1119).
- Güvenç, B. (1997). *Kültürün ABC’si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gürbüz S. ve Şahin, F. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Güvenç, B. (1997). *Kültürün ABC’si*. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.
- Hasta D. ve Saygın S. (2018). “*Göç, Kültürleşme ve Uyum*”. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 10(3). (312-333).
- Okumuş, E. (2016). *Toplum bağlamın din-kültür etkileşimi*. Turkish Studies. 11(7). 269-292
- Oğuz, S. E. (2011). *Toplum bilimlerinde kültür kavramı*. Edebiyat Fakültesi Dergisi. 28(2).
- Punc, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş, nicel ve nitel yaklaşımlar*. Siyasal Kitabevi: Ankara.
- Şehitoğlu B. ve Şahin M. (2022). “*Türkiye’ye göç eden telifler türkmenlerinin gündelik hayat pratikleri ve mekân algısı: Ankara Örneği*”. Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi. (22/1). (85-118).
- Tanrıverdi A. ve Ulu M. (2020). “*Geçici Koruma Altına Alınan Suriyelilerden Göç, Kültürleşme/Kültürel Uyum ve Din İlişkisi: Kayseri Örneği*”. Bilimname. (3). (169- 212).

Turhan, M. *Kültür Değişmeleri*. Çamlıca Yayınları: İstanbul 2002.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma türleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara

Yılmaz, A. (2014). “*Uluslararası göç: Çeşitleri, Nedenleri Ve Etkileri*”. Turkish Studies. 9/2. 1685-1704.

Zafer A. B. (2016). “*Göç çalışmaları için bir anahtar olarak “kültürleşme” kavramı*”. U.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. (30/19).

Extended Abstract

Technology has been in human life since the first moment of humanity, making life easier and taking life forward. Technology, with its different aspects, affects many dimensions in human life such as product, process, knowledge, purpose and meaning and allows people to enjoy their life, live easily and happily. Human needs to use the technology and follow technological developments closely in order to catch up with the age of the technology and fulfill the requirements of that age.

The century we live in is in a state of change. Information, technologies, occupations, in short, all elements used in daily life are in a change. One of the areas most affected by the change is education. This change has necessitated the use of different perspectives and different methods in the field of education (Gülcü, Solak, Aydın, Koçak, 2013). With the development of technology, contemporary education comes to the front. Contrary to traditional education methods, contemporary education creates an educational environment where students will be at the center, their individual differences will be considered, their active participation will be in the center of education-teaching process and technological opportunities are offered (Yılmaz, Ulucan, Pehlivan, 2010).

Technology, which affects all areas of education, also affects Visual Arts education immensely. The importance and prevalence of technology use in Visual Arts education is increasing day by day. With the use of technology in Visual Arts education, students have the opportunity to question, comprehend and reach more information. At the same time, students have the opportunity to get to know more artists and see works of art in Visual Arts education, and they also have the opportunity to produce very successful works in the artistic sense. The students, whose sight and application opportunities increase, have more art history knowledge, the ability to make art criticism, and most importantly, a richer visual intelligence, while at the same time they have the opportunity to practice much more.

The development of technology has revealed new concepts. One of them is technology integration. With technology integration, content and technology are combined in the whole process by using the appropriate pedagogical method, so that lesson and learning become fun for students and student success increases. With technology integration, students' access to information becomes easier and students have the opportunity to progress individually (Şenel & Seferoğlu, 2009).

With the integration of technology into Visual Arts education, different perspectives, methods and techniques have been developed in the field of Visual Arts education, and technology.

The importance and use of technology integration is increasing day by day. As a result, many integration models are created by experts. One of them is Technological Pedagogical Content Knowledge.

Technological Pedagogical Content Knowledge:

Technological Pedagogical Content Knowledge (TPIC), which was put forward by Mishra and Koehler (2006) is based on Shulman's (1986) Pedagogical Content Knowledge (PIC) model.

Technological pedagogical content knowledge (TPACK) has an understanding that consists of interactions between content, pedagogy and technology knowledge and goes beyond these three basic components (Koehler & Mishra, 2009). TPACK refers to the integration of course content with technology and pedagogy. In the technological pedagogical content knowledge model based on technology integration, three basic components (content, pedagogy and technology) interacts with each other; As a result of the interaction of pedagogy and content knowledge, pedagogical content knowledge (PIB) emerged, as a result of the interaction of technology and content knowledge, technological content knowledge (TIB) emerged, and as a result of the interaction of technology and pedagogical knowledge, technological pedagogical knowledge (TPK) emerged (Mishra & Koehler, 2006).

Technology Information: Technology information is information that includes standard technologies such as books, chalk and blackboard, as well as more advanced technologies such as the internet and digital platforms.

Pedagogical Knowledge: It expresses which pedagogical method will be used to teach the subject to the students.

Content Knowledge: It refers to the subject and information to be taught by the students.

Technological Pedagogy Knowledge: Defines the relationship between technology and pedagogy. This knowledge makes it possible to understand what technology can do for specific pedagogical goals and to select the most appropriate tool for teachers based on its relevance to the particular pedagogical approach.

Technological Content Knowledge: It is knowledge about how technology and content are mutually related. It refers to the handling of the course content using appropriate technology.

Pedagogical Content Knowledge: It refers to handling the content of the course by using the appropriate pedagogical method.

Technological Pedagogical Content Knowledge: It refers to the knowledge that teachers need to integrate technology into their teaching in any content area, created by Mishra and Koehler (2006). By teaching content with appropriate pedagogical methods and technologies, teachers intuitively understand the complex interaction between the three basic components of knowledge (Mishra, Koehler, Shin, 2009).

Conclusion: At this point, all educational levels accept the integration and necessity of technology for a successful education, but the main purpose of technology integration is to ensure that students adopt and use technology like all the tools and equipment they use constantly, such as books and pencils (Çakır & Yıldırım, 2009). With technology integration, content and technology are combined in the whole process, so that the lesson and learning are fun and successful for students. With technology integration, students' access to information becomes easier and students have the opportunity to progress individually (Şenel & Seferoğlu, 2009).

In order to remove the obstacles from the integration of technology into education, the most effective solution is to train pre-service teachers and teachers on how to integrate technology into their own fields and to make necessary applications (Baran & Bilici, 2015).

The subject of this research is to examine how the changes in the attitudes of Iraqi immigrants who immigrated to Turkey towards religion took place. The main purpose of the research is to determine the changes in the attitudes of Iraqi immigrants who have immigrated to Turkey towards religion and to reveal how their experience of migration differentiates and changes their religious beliefs and attitudes. In addition to this, Iraq's geographical location, which can be described as the heart of the Middle East, hosting rich underground and surface resources, as well as being a region where various beliefs and ethnic origins live, has made the country the center of conflicts and problems in the Middle East. Having the feature of being an ancient place, the Middle East also has the feature of being a door where many civilizations were born and opened to the world. Blended with many religions and cultures, it has been mentioned many times in the history scene until today. Of course, from time to time, sectarian conflicts and wars for power have unfortunately led the people living there to forced migration and have caused them to break away from their homes and the life order they are accustomed to. However, many reasons, especially economic reasons and security concerns, have caused people to leave their places in masses. Based on all these reasons, it is necessary to understand how the changes in the attitudes of Iraqi immigrants who immigrated to Turkey towards religion occur as a result of the migration experience or how they show a course of change. Undoubtedly, the new society that one encounters or is involved in contains its own culture. For this reason, the view of the world and religious perceptions of the society encountered after migration creates a new life form. As a matter of fact, people who migrate may not be able to apply their old habits and cultural activities in the society they came from in the new society they migrated to. From this point of view, when we look at the course of this research, it is necessary to examine sociologically what kind of change in attitudes and behaviors towards religion.

One-dimensional acculturation theory and two-dimensional acculturation theory constitute the theoretical framework of the research. According to the one-dimensional acculturation theory, one argues that one should either maintain their commitment to their own culture and their own values, or abandon their own cultural characteristics and adopt the characteristics of the mainstream culture. According to Two-Dimensional Acculturation Theory, minority or immigrant groups can maintain their own culture or self-cultural identity while maintaining socially necessary relations with the mainstream society. appears to be useful.

For this purpose, qualitative research method was used in the research. The design of this research was designed as a case study, which is one of the qualitative research types. The study group of the research was limited to 5 Iraqi immigrants who had migrated to Turkey. The province of Samsun was chosen for the sample of the study, and these people were reached by the snowball method. A semi-structured interview form was used as a data collection method in the research. The data obtained from the interviews were analyzed with the descriptive analysis method in order to organize the findings and put them in an interpreted form, and the findings were reached, evaluated and interpreted.

Themes, categories and sub-categories were determined in relation to the data obtained in our research. Accordingly, 4 themes were determined for Iraqi immigrants: "Before Migration", "Migration Experience", "Post Migration" and "Other Factors". These themes are divided into specific categories. Pre-migration (Iraq) and post-migration

(Samsun) themes were formed from the same categories and compared to understand the change. The “Pre-Migration” theme is divided into the “Pre-Migration Institutions” and “Pre-Migration Worship Dimension” categories. The pre-migration institutions category consists of “Religious Practices” and “Going to the Mosque” sub-categories. The pre-migration worship dimension category includes “Fasting” and “Praying” sub-categories. The “Migration Process” theme consists of “Reason for Arriving in Turkey” and “Reason for Choosing Samsun” sub-categories. The “Post-Migration” theme is divided into “Post-Migration Institutions” and “Post-Migration Worship Dimension” categories. Post-migration institutions category consists of “Religious Practices” and “Going to Mosque” sub-categories. The post-migration worship dimension category includes “Fasting” and “Praying” sub-categories. The theme of “Other Factors” consists of the categories of “The Effect of Working Conditions on Religion” and “The Effect of Educational Process on Religion”. Accordingly, all themes, categories and subcategories were determined to be related to each other.

Migration, of course, brings with it many changes. However, if the migrating people have a common value with the society they migrated, it is possible to unite at a point. In our study, the common point of Iraqi and Turkish society is religion. Accordingly, according to the findings of the people belonging to the same religion before, during and after the migration, it was understood that there was no general change that would negatively affect their religious attitudes and behaviors, but sectarian differences were observed, and in this respect, there was a problem of harmony in collective worship. It has been determined that immigrants are more free in Samsun compared to Iraq in terms of performing their religious practices. Because it has been understood that the Iraqi administration used religion as a restrictive or oppressive element in some periods. Compared to Iraq, there has been a decrease in the frequency of going to the mosque in Samsun. The main reason for this seems to be the differences in the Shiite sect.

As a result, it was determined that the participants’ attitudes and behaviors shaped by personal preferences emerged in all themes, categories and sub-categories both in Iraq and in Samsun. The main reason why there are no differences in religious attitudes and changes is due to the fact that they are members of the same religion. In terms of sectarian differences, harmony with Turkey could not be achieved.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale edebiyat sahasına aittir.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile arasında mali çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Ethics Committee Permission

Ethics committee permission is not required for this study. No research has been conducted on any living creature (human and animal). The article belongs to the field of literature.

Deconfliction Statement

The author of the article declares that there is no conflict of financial interest between him and any institution, organization, person related to this study.

Support and Thanks

Support was not received from any institution or organization in the study.